

DOKUMENT RÖRANDE FLYTTLAPPARNA

SAMLADE AV

K. B. WIKLUND

TILLÄGG

TILL
DEN GENOM RENBETESKOMMISSIONEN AF ÅR 1907 UTGIFNA
DOKUMENTSAMLINGEN

UPPSALA 1912
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

OCR – LENVIK MUSEUM 2007.

Kungl. bref rörande Suondavara bys östra gräns den 10 juli 1584.

Wij Johan then tredie med Gudz Nåde, Swerigies, Giöthes, och Wändes Konung, Storfurste till Finland, Carelen Woloskiperi och Ingermanland i Ryssland och öfwer the Ester i Lifland hertig etc. etc. Giöre witterligit at ware undersåtare Lapparne uti Sondowara by uti Torneå Lappmark hafwa uti underdånighet klageligen gifwit tilkiänna, at ware undersåtar Bönderne uti Torneå Sochn och andra giöra dem förfång på deras ägor som ligga inom the ras råå Songamotka benämbd uti Lappmarcken och ödmiukeligen begiärat at the förenämde sine ägor som deras gamla och urminnes häfd är, obehindrat och fritt för alle, niuta, bruka och behålla måge; Så hafwa wij för rättwisones skull nådeligen unt och effterlåtut, som wij och nu här med unne och nådeligen effterlåta att förenämde lappar som boo uti Sondowara by och inga andra måge och skola niuta, bruka, fika och fahra dhe ägor som ligga inom förberörde Songamotka rå uti lappmarcken såsom förberört är: Förbiude fördenskull här medh förberörde ware undersåtare uti Torneå Sochn och alle andre ehoo hälst the wara kunna at giöra förberörde Sondowara by boer ther emot förfång och mehn wid wår onåde och högsta straff till yttermehra wisso hafwe wij thetta bekräfta låtit uti wår Stadh Enekiöping then 10 Julij Anno 1584 uti wår Regementz tidh på thet Sextonde under wårt Konghe Insegel].

[Efter originalet intaget i domboken för tinget i Enontekis 26—28 jan. 1727, § 17; Norrbottens läns renov. domb. n:r 9, 1723 — 28; RA.¹]

Om Arjeplogslapparnas skattande till Norge 1645.

Vid tinget i Arjeplog den 30 jan. 1645 tillsporde befallningsmannen ”WesterLapparna”, om de i detta år hafva gjort skatten till Norge; härtill svarade de och sade sig ingen skatt i detta året hafva gjort.

[Örebro läns renov. domb. n:r 12, 1645; RA.]

¹ RA = Svenska Riksarkivet,

Notis från år 1674 om lappar i Norge, som flyttat dit från Torne lappmark.

Vid ting i Torne lappmark den 28 jan. 1674 (troligen i Jukkasjärvi) tillsade och förmanade befallningsmannen ”dee Lapper som hafwa sine hemwister på andre sijdan fiällryggen, att dee ingalunda öfvergifwa sine gamble Boställen, som dee hafwa af Vhrminnes haftt på denne sijdan om fiällryggen”.

[Gefleborgs läns renov. domb. n:r 22, 1674; RA.]

Arjeplogslappar i Norge hösten 1682.

Tinget i Arjeplog den 8 febr. 1683: ”Hustru Margreta Andersdotter ifrån Norrwästerbyn, framkom för Katten och beswärade sigh öfwer Peder Tohresson i Söderwästerbyn, att han 1682 om hösten tillehrkendt sigh en Särfwas eller brunn Reen, som luppit ifrån hennes Faders Anders Guttorms Reenar ifrån Wästersjön i Rödhöön och Hellgelandh hwilken Reen medh ett särdeles märkie först kommit till Jfwar Andersson i Simis Jauri, Men Peder Tohresson när han det fick wetta, tager han samma Reen till sigh såssom sin egen” etc.

[Västernorrlands läns renov. domb. n:r 4, 1683; RA.]

Arjeplogslappar i Norge hösten 1698.

Vid tinget i Arjeplog den 30 jan. 1699 anklagade kyrkoherden i Silbojokk Per Noræus ”länsmannen Märten Månson i Söderwästerbyn, för det han förledne 3:die Storeböndag 1698, försumat att infinna sigh i Kyrkian och Herrans Huus, begiärandes han därföre wederbörligen pliehta måtte! Länsman förewände där emot, att han den tiden legat på Näska sijdan, skolandes hafwa warit honom till hinder och mehn åtskillige stora Elfwer som woro i vägen; Men Kyrkioherden twärt om bewiste, att een gammal lappman, wid namn Pänning Lasse, som snart sagdt gådt uppå Kryckior, samma tiden denne vägen ifrån Närige sträckt, och obehindrat framkommit, hälst emedan Ellfwerne icke mera flödat, ähn att Man har kunnat torrskodd gå öfwer dem, som samptel: Allmogen wiste bewittna.”

[Lappmarkens domb. I; RA.]

Arjeplogslappar flytta öfver från Norge till Sverige strax före julen 1702.

Vid tinget i Arjeplog den 17 jan. 1703 undersöktes omständigheterna vid en lappflickas plötsliga död. Hon var i tjänst hos Jon Olofsson i Södervästerbyn. Denne vitt-

nade: ”Straxt för sidstledne Thomasmesso tijd, månede han medh sine Förälldrar, sampt Ländzmannen Oluf Andersson, och gamble Lars Anderssons Änkia Brita, och V[nge] Lars Anderssons Änkia Tngri, flyttia ifrån WästerSiön hijt öfwer Fiället medh deras Folk och Boskap. Enär dee alla, Torsdagen näst för S: Thomæ dagh [som skulle ha varit den 18 dec.], hade rest långdt in på qwällen, och wore kombne till een Ort Kiönkajauri, icke långdt ifrån Silbojockz hytta belägen,” slogo de läger där, och där dog flickan plötsligt,

[Lappmarkens domb. I; RA.]

Arjeplogslappar vistas i Norge under somrarna i början af 1700-talet.

Vid tinget i Arjeplog den 4 febr. 1710 förekom ett mål om Södervästerbylapparnas flyttning genom skattelandet ”Pononjungj” på svenska sidan, hvarvid förklarades, att ”Sörwästerbys Lapparne som wistas opp i fiället och dels på Noriges sidan, måste årligen wintertiden, resa hijt utföre, och wid samma tilfälle betiena sig af Simisjaur byes mulbete för deras Renar”.

Vid tinget i Arjeplog 20—26 jan. 1712 anmälde kyrkoherden Lars Rangius i Silbojock, att lapparna i Simisjaur, Norr- och Södervästerbyn icke kommit till sin rätta kyrka i Silbojock senaste påskhelg. ”Uppå denne lemnade åtwarning, gafs af Simisjaur, Norr- och Södervästerbyars Allmoge tillswars, at dee för Reenbetens skull måste årligen wintertiden uppehålla sig här neder kring Arieplougs och Arfwisjaur's församlingar, och allenast Sommartiden komma at wistas opp i fiällen, kring Silbojocks församling, och äntå större delen på Noriges sidan, så at dee sällan utan sin största olägenheet till Silbojockz kyrkia komma kunna.”

[Lappmarkens domb. II; Västerbottens läns renov. domb. n.:r 14, 1711 —12; RA.]

Vapstenlapparna vistas i Norge under sommaren; början af 1700-talet.

Vid tinget i Lycksele den 8—9 jan. 1714 ”stältes för Rätta Lappdrängen Clemmet Siulsson i Wapsten, som berättas hafwa belägrat Jon Tomassons i samma by tjenste Piga Sissla Pärssdotter, hwilken nästledne Wallburgmessotijd, födt ett Sonabarn, Pähr kallat. Clemmet tilstod strax giärningen, och sade sig derföre hafwa Plichtadt i Norige, och där blefwen Sakfält till Twå Richzdahl:r och dess utan måst gifwa en half Rd:r till Kyrckian, samt undergå uppenbar skrift, det och Kåhnan som nu är frånwarande, och i Norige stadder äfwen skall hafwa måst giöra, hwilket hennes för detta warande husbonde Joen Tomasson i Wapsten och Ländzmannen ifrån Norige Anders Larsson wiste berätta och intyga. Tingz Rätten sökte at giöra sig underkunnig, af hwad skiähl Sweriges Skattlappar komma at dömas och Exeqveras af Noriges Öfwerhet? inhämtandes så wäl Kyrckioherdens Hr Nills Grans, som den öfrige Allmogens relation derom, således Nembl. At alla Wapstebyns Lappar, betallt lijka Åhrlig skatt, så till hans Kongl. Maj:tt af Sverige

som till Konungen af Danmarck, af ordsak, at samma Lappar wistas halfwa Året, wid pass, uppå Noriges sidan, Nembl. Ifrån Påsketiden till Sanct Andree tijd, eller så snart Snön om hösten faller, at de kunna flyttia opp i Fiället tillbaka, derfore och, enär en lägersmålssak wid denne Rätten är blefwen afdömd, och samma Personer kommit öfwer till Norie, är och dem der sammastädhes något straff för deras förseende Pålagd t.”

[Lappmarkens domb. II; RA.]

Vid tinget i Lycksele den 2—5 jan. 1716 förekom detta mål ånyo, och undersöktes, ”hwarest och hwilken tidh sielfwa häfdandet och sedermehra barnafödslan sig tilldragit, antingen det här i Swergie eller uti Norjet skiet: Och befans det nu uti begge ofwännämde parters närwaro, at Pilte barnet blifwit till werlden fött år 1713 wallborgmässotiden i Norjet och döpter widh namn Pehr, sedan läggers måhlet äfwen der timat något för Olofzmässan uti Julij månad 1712, effter alla wapsteby som elliest kallas Norjes lappar årligen begifwa sig härifrån till wästersjön, omkring wårfrudags tiden.”

[Västerbottens läns renov. domb. n:r 15, 1713 —16; KA.]

Ur Thomas von Westen, ”Topographia arctarchiæ Danicæ ecclesiastica dividendæ in Lapmarkiam et Finmarkiam,” 1717.

Parallel-Tavle

visende hvorledes

Steder i Svensk Lapmark	svare mod	Steder og Fjorde i Norrige.
— — — —		— — — —
2. Enedek.	svarer mod, skjærer ned i; ligger lige op mod; søger ned til,	2. Lyngens Fjord i Carlsö Sogn.
3. Runula.		3. Ulfstjorden i Carlsö Sogn.
4. Find.		4. Balsfjorden.
5. Kilpesjaure.		5. Malangen.
6. Et Vand midt paa Fjeldryggen.		6. Lille Malangen.
7. Jukasjerv.		7. Faksfjorden i Thronæs Præstegjeld.
8. Tornesjaure, en Elv i Sverige; og		8. En Elv i Salangen i Thronæs Præstegjeld.
9. Kaidom.		9. Grafjorden i Thronæs Præstegjeld.
10. Jokmok.		10. Thronæs.
11. Zirgasside.		11. Kjelsundet i Lödingens Præstegjeld.
12. Voullside.		12. Lavangen.
13. Tiggevareside.		13. Ofoten.
14. Ziorreside.		14. Tysfjorden.
15. Boltanveire.		15. Manfjorden i Tysfjorden.
16. Sölfberget i Luleaa Lapmark, Nordhytterne.		16. Rötangen i Hammeröens Sogn.
17. Skilladside.		17. Noraksund ved Hammeröen.
18. Pithanside.		18. Söräksund östen for Stegen.
19. Kallemark.		19. Engelöen.

Steder i Svensk Lapmark	svare mod	Steder og Fjorde i Norrige
20. Find.	og de Indbyggende have idelig Omgængelse med	20. Skotsfjorden.
21. Graa-Træsk.		21. Lenestfjorden.
22. Arvejaure.		22. Nordeste Nord-Folden ved Floyær.
23. Arjeplog.		23. Nordeste Sör-Folden ved Kjæringöen.
24. Sölfbjerg. Sörhytterne s. Silberjokka. s. Nystad.		24. Saltdalen.
25. Nassavarre, hvoraf Silberjokka rinder til Sverige.		25. Saltdalen.
25. Soullo Varre, hvoraf Sollojokka rinder til Norrige.		25. Saltdalen.
26. Sörsela.		26. Svinvær, ved Rödöen.
27. Granby.		27. Skagen, ved Hestmonöen.
28. Ofsela.		28. Sjona, oppe i Ranen.
29. Lyksela.		29. Ranen og Vefsen.
30. En Lappe-By.	30. Rosvigen i Rödangen.	
40. En Lappe-By.	40. Velfjorden i Brönöen.	
41. Osel mod Hernösand.	41. Rysfjorden ved Risvær.	

Deiligeste ligge:

Norske Lapper i	mod Svenske: for
Snaasen, Sparboen, Værdalen, Tydalen, Merager, Holtaalen og Röraas.	Norske Jemt- land.

Denne Tavle, i hvilken de Svenske Lappe-Steder samles med de lige mod svarende Norske Steder og Pjorder, saa vidt man har kunnet udsöge, viser klarlig: — — —

3) Hvilke Övrigheds-Personer, Præster og Tilhørere bör forman es, og holde det for sin Pligt, skjönt de boe udi Nordlandene, at holde en god og uforargelig Omgængelse med de Svenske Finner, naar de komme der ned, at de ikke hos os skulle forderves. Og var det godt, om saa blev lavet, at saadanne Lapper förte Beviis med sig fra Sverige om deres Christendom, naar de komme ned til os, og igjen finge Vidnesbyrd om sit Forhold fra os paa sin Hjem-Reise. — — —

I Fjor blev en Svensk Befaling som fra deres Biskop udstedt, at alle Finner i Hagens og Vefsens Fjelde, omendskjönt de laae paa denne Side Fjeld-Ryggen, skulde lade deres Börn döbes i Lyksela, og der söge Gudstjeneste. — — —

Det var ganske billigt, at de Svenske Lapper skulde svare en Kjendelse til Kongen af Danmark; jeg siger saa mange, som vinde sin Bjering paa Norsk Grund; thi de fleste Svenske Lapper have Norrige fornödent mere end Sverige; i Tromsöen og Nordlandene og över alt Vesterhavet, som Finerne kalde den Part af Nordsöen, der tage de deres

fornemmeste Underholdning; hele Sommeren fiske de paa Norske Sö-Sider, föde sine Rein af Norsk Græs; thi Reinen vil ikke fordrage Pjeldmosse om Sommeren, ikke heller Furru-Skov og Myg, som er oppe i Lapmarken; derfor, om han skal leve, maa han endelig ned til Norriges Söside. — — —

[Denna "Topographia", tryckt i Budstikken VII, Kristiania 1826, författades år 1717, jfr Qvigstad, Kildeskrifter til den lappiske mythologi II, s. 3.]

En del af lapparna i Lycksele lappmark vistas i Norge på sommaren; början af 1700-talet.

"Om Lapparne [i Lycksele lappmark] är at märka, särdeles en del af Wapsten och Ranbyn, at de om Sommaren wistas i Norje — — — men om vinteren komma de under Swerje."

[Göran Wallin, "Resan til Lycksele Lappmark år 1717," mskpt i Linköpings Stiftsbibliotek.]

Södervästerbylapparna i Arjeplog äga intet skatteland inom Sverige 1721.

Vid tinget i Arjeplog den 28 jan. 1721 "resolverade Häradzrätten, at såsom Sörwästerbys lapparne äga intet skatteland på denne sidan fiällryggen, så kan dem ej wägras resa igenom Simisjaur byes land, dels på Norra, dels på södra sidan af Laisälfwen, men den öfwerste skogen på Norra sidan, böra Simisjaur hålla honom [landägaren] tilhanda särdeles om höstetijden utan intrång."

[Lappmarkens domb. III; RA.]

En Jokkmokkslapp vistas i Folden sommaren 1724.

Bland handlingarna för tinget i Jokkmokk 1724 ligger en sedel af följande innehåll:

Saa ssom Niels Thomesön, der har ligget udj mi[n] march afvigte sommer er Atest begierende om sit forhold, da kand Jeg Jntet u-schichelig hannem paa sige Den kortte tid

Quarf d: 1 Oct:

A:o 1724

Testerer

P: Schielderup

[Lappmarkens domb. III; RA.]

Jukkasjärvi lappar vistas under sommaren vid Västerhafvets strand; 1727.

Vid tinget i Jukkasjärvi den 16—21 jan. 1727 ”förestälte Länsman Per Pocka följande Lappmän som berättat sig vara ifrån Norje hemma nembligen Olof Larson, Olof Person, Jon Person, Pehr Amundzon, Lars Person, Lars Amimdzon, namngifwancles äfwen Matz Matzon som nu icke befinnes vara närvarande, begiärandes der hoos, at som alle desse nu i 4 års tid utan at hafwa Rättens eller CronoBefallningzmannens tilstånd, suttit här inom fiällryggen uppå desse skattlappars Landh under Swergies Crono lydande, Siggewara allmoge icke till ringa beswär och olägenhet: Ty anhåller Länsmannen det måtte dhe antingen blifwa lilhållne at afflytta eller och betala till Cronan Swergie wederbörlig skatt på samma sätt som dhe swänska lappar måste giöra, då dhe om Sommartiden resa och flytta till Wästersjöstranden.”

[Norrbottnens läns renov. domb. n:o 9, 1723—28; RA.]

En Norrvästerbylapp i Arjeplog flyttar på våren till Norge; 1729.

Anders Nilsson ifrån Norrvästerby ”anförde beswär emot Nils Pångia dersamma städes, at hans rehnar, då boflyttande om wahren skier till Norje, skola åhrligen tillfoga honom stoor skada på muhlbeten”.

[Tinget i Arjeplog 27 jan. 1729; Lappmarkens domb. IV; RA.]

Södervästerbylapparna i Arjeplog vistas i Norge på sommaren; 1729.

— — — Södervästerby äger intet land på denne sijdan om fiällryggen, utan måste altijd emot betalning förskaffa sig land af andra Byar, men om Sommaren vistas de på Norska sijdan, det äfwen Läns- och Nämde män besannade.-----

[Tinget i Arjeplog 27 jan. 1729; Lappmarkens domb. IV; RA.]

En norsk (f. d. svensk?) bofast lapp blir svensk fjällapp i Enontekis 1730.

Vid tinget i Enontekis den 23—27 jan. 1730 uppvisade ”Lappländaren Hindrik Olofsson Ryss den Danske Fogdens attest in originali om sitt wälförhållande dersamma städes, daterat Grundfiorden den 17 Junii 1729 i bokstafwen så lydande. Som Hendrich Olsson Rys hawer her ved Norsöen paa deres Kongl. Maj:tt af Danmarck og Norges grund sig opholdet och verid boende, og hand nu förlänger at reise her fra till fiels og der sig at upholde under den Swenske Krone, en attest begierende om hans förhåld her

paa Staden, da kand ieg tillstaa at hand her hawer betalt sin skatt og rettighed hwer aar richtig udj ald den tid hand her har wärid, og Eliers i andre maader skiehet och forholdet sig Erligen, saa ingen klagemaler hört her om ham, mens foronsker ham for min Persson en lychelig reise her fra fri og obehindret at fare ut Supra Anders Tönder. Item Upbördsför wäl tårens recommendation dersammastädes ord ifrån ord så lydande, Ower melte Find Hendrich Olsson Eöss hafwer i mange aar beboet en finne pladz i Löngens fiord og der for aarlig betalt sin rettighed, hwilken hand nu hawer opsagt og qvitteret, og foreghVer at wil effter dags näre sig som en fieldfind i de Norske fielde og der for sware her sin field find skatt; Saa at min tienstel. bön er til alle respective förekomende Öfrighed, at de hann em til det beste ville lade sig være recommenderet, som med al Velvillighed reeiprocereis. Dat: ut Supra. Michel Hvid. som här igenom blef ad notam tagit och observerat till framdeles efterrättelse, blifwandes bemälte Hendrik Olsson Ryss nu således här under Swärgies Crono och dess skatt wid Sondowara by antagen, som wid tillfälle högwälborne H: Baron och Landshöfdingen i ödmjukhet Notificeras skall.”

[Norrbottnens läns renov. domb. n:r 11, 1730; EA.]

En Semisjaurlapp i Arjeplog utfäster sig år 1730 att ej göra intrång på en Södervästerbylapps land inom Norge.

Vid tinget i Arjeplog den 30 jan. 1730 ”utfäste Jon Olofson ifrån Simmisjaur at icke wilja eller skola hädan effter göra wederparten Bängt Mårtenson uti Södervästerby något intrång med Rehnarnes betande på des land liggande inom Norska gränzen, såsom ock at honom des utlagde 3 öre Smt Stämningz penningar betala, allenast Bängt Mårtenson effter gifwer des talan på här tils skiedd åwärckan der med ock Bängt Mårtenson sig benöjde ock Rätten lät bero ock förblifwa.”

[Lappmarkens domb. IV; RA.]

Norska lappar göra intrång på Jokkmokkslapparnas land; 1730.

Vid tinget i Jokkmokk den 17 febr. 1730 ”klagade landsman Nils Tomason, Pär Pärson Panna och Lars Nillson ifrån Torpenjaur, at åtskillige lappmän uti Norie skola åhrligen om sommaren flyttia ifrån Norje in uppå ett käranderne till hörigt land, här uti Swärje, kallat Ålas bould, och dersammastädes med deras rehnar hela långa tiden sig uppehålla, icke utan deras stora skada och afsaknad på muhlbeten och föröfrigit anhöllo om Tingzförbud der å, hwilket dem så mycket mindre förnekas kunde, som bemälte land allmänt berättades wara dem tilhörigt; Och fördenskuil blifwa wederbörande

Lappmän i Norje här medelst wid laga straff förbudne, at om sommaren med deras boskap på Alas bould boflyttia och der mehr eller mindre tijd förblifwa, som klaganderne de frånwarande lappmän på behörigt sätt kundgiöra böra, i fall detta förbud någon wäreckan äga skall.”

[Västerbottens läns renov. domb. n:r 21, 1730; RA.]

Åselelappar inneha ett skatteland, som till en del ligger på norska sidan; 1733.

Vid tinget i Åsele den 3 jan. 1733 ”klagade Lappen Nills Olofsson Maitz att hans bror Gunnar Olofsson och Brors Söner Thomas Andersson Pryst och Anders Bengtsson skola giöra honom intrång på dess Skattland, hwarföre han påstod att de böra hålla sig derifrån och lemna hela Skattlandet till Nills Olssons fria disposition, här uppå swarades, att Gunnar Olsson som ännu lefwer, och Thomas Andersson Pryst samt Anders Bengtssons föräldrar Bengt Olsson och Anders Olson ej mindre än bemälte deras broder, Nills Olofsson, stadigt skola nyttiat detta Skattland, med lika rätt och wilkor, som han, för hwilka skiäl och orsaker, de förmoda sig ej kunna drifwas derifrån, mera än Nills Olofsson, i synnerhet, som Landet för dem alla skall wara nog tillräckeligt, utom det den ena, så wäl som den andra, årligen derföre skattar. Hwilket Cronobefallningzman Wählb:de Lars Pagander med opbördslängden bewijste. Nills Olsson sade att Skattlandet till en del är belägit in på Norrska sidan och att han der äfwen skattar, det 2:ne af de andra påstodo sig i lika motto giöra, men den tredie skattar allenast här i Sverige. Länsman Thomas Jonsson tillijka med flera som kiänna orten, intygade, på tillfrågan, att Skattlandet quæstionis har sin widd och storlek, att de alla där beqwämligen kunna rymmas, och mera wår här wid intet till påminna.”

[Södra Ångermanlands domb. 1733; RA.]

En Jokkmokkslapp ligger i Norge om somrarna; 1733.

Vid tinget i Jokkmokk den 9 febr. 1733 ”bewiljades af Påhl Pärsson och Anders Paggesson ifrån Sirkaslockt, det må Anund Pärsson uti Torpenjaur effter dess påstående framjent, när han kommer flyttiande om hösten med sin Rehnmackt i från Norska Fiäl-len, utan förfång beta sine Rehnar på berget Sitowibmi uti 7 dagars tijd, om nödwändigheten så lång tijd ärfordra skulle, det ock Rätten pålade dem att ständigt hålla, så wida intygades at Anund Pärsson ingen beqwämligare fahrwäg än öfwer förmälta Berg har at tillgå”.

[Västerbottens län renov. domb. n:r 24, 1733; RA.]

**Undersökning rörande gränsen mellan Sverige och Norge, hållen vid tinguet i Asele
den 4 jan. 1739.**

”Det södersta Fiället, som innom detta Tingelaget belägit är, tager wid, derest Iemtelandz Gränts förmenes stadna, och kallas Wästre Borgfiället, som skal bestå af åtskillige serskilte Berg och kullar, dock alle i Nordwäst och Sydost, berättandes Lappen Thomas Jonsson, som dera har des skatteland och gifwer des utskylkler till Swerige, att desse Berg eller Fiäll af Ålder blifwit ansedde till största delen innom Swenska gräntsen liggande, och att allenast en liten del af den Wästre eller Nordwästre ändan af det samma hörer till Norrige, derest det innehafwes af Norrska Lappar, som endast gifwa skatt till Danemarck.

Der nordanföre tager det så kallade Fell Fiellet wid, å hwilket lappen Nills Olofsson Majes har des skatteland, helt och hållit på Swenska sidan belägit; men effter Norrska Gräntsen sträcker sig intill, fast det ei intager någon del af det samma, så säger han sig gifwa skatt till begge Cronorne.

Der näst tager Lens och Rains Fiellerne wid, hwilka innehafwas af Länsman Thomas Andersson Prost, hwilkens land, lika med de watten eller Siöar, som mitt på Fiällryggen belägne äro och alle hafwa deras utlopp in åt Swerige, skola till helfften höra under Norrige och till det öfrige under Swerige, gifwandes han des skatt till begge Cronorne.

Det sidsta in emot Lycksele Lappmarks Gränts belägne Fiäll, kallas Gais-Oiwe, på Swenska GåsHufwud, skal ligga mitt uti Gräntsen emellan Swerige och Norrige, så at Linien skal böra stryka öfwer den så kallade Tarnsiön, hwilken mitt på Fiällryggen belägen är och med des utlopp faller in uti Norrige: Denne Lapps skatteland har tillforene legat till en dehl på Norrska sidan; men nu skal han samma dehl hafwa ifrån sig gifwit.”

[Västernorrlands läns renov. domb. n:r 57, 1739; KA.]

Gellivarelappar beta sina renar i Norge på sommaren; 1740.

Uppå Nemndemannen Olof Mickelsons ifrån Caitumjaur anförde beswär, att Knut Anundsson dersammastädes skal nästledne sommar, omkring larsmässodagen, åwärckat Berget Kiorta i Norje, oachtadt Nemndemannen förut haft ägarens i Norje tilstånd, at therå låta beta sine Renar, utfäste Knut Anundsson, at wilja honom tilfridsställa med 16 öre Silfwermynt, med hwilket anbud Nemndemannen war tilfrids och Rätten lät bero.

[Tinguet i Jokkmokk den 9 febr. 1740; Västerbottens läns renov. domb. n:r 29, 1740—41; KA.]

Gellivarelappar tvista om land inom Norges gränser 1741.

Vid tinget i Jokkmokk den 12 febr. 1741 ”understöd Rätten sig icke at uptaga, än mindre at afgjöra Nemndemannen Olof Mickelssons uti Caitumjaur instämde twistighet emot Ion Andersson Ioucki uti samma By, angående Ägoskiljnad, emedan Parterne widgingo, att thet omtwistade landet ligger belägit innom Norjes gräntzor”.

[Västerbottens läns renov. domb. nr 29, 1740 — 41; RA.]

Undersökning vid tinget i Asele den 5 Jjan. 1744 rörande gränsen mellan Sverige och Norge.

”Till fullgörande af Hans Kongl. Majjtz nådigste befallning af d. 13 No vem b. 1738 oeh 9 lulii 1739 hwarom Höglöfl. Kongl. Håfrätten igenom bref af d. 22 Novemb. 1738 oeh 17 lulii 1739 Tingz Rätten förständigat, angående, at, till någon uplysning och redighet om gräntseskillnaden Konunga-Riket Swerje och Norje emellan, inhämta Lappallmogens, wid och omkring gräntsen, kundskap och underrättelse, så har Härads Rätten efter föregången anstalt igenom Landshöfdingen Högwälborne Herr Baron Gyllengrip om bemelte Allmoges inkallande, detta ärendet sig företagit och upropades således de närmast emot Norie liggande Lappar Bengt Pålsson, Pål Bengtsson, den förra frånwarande och den senare så ung, att han någon kundskap härom ei berättades innehafwa. Ytterligare ligger ifrån söder i ordningen Anders Bengtsson frånwarande, lika så Anders Nilsson Landa, Tomas Andersson Pryts och Christopher Andersson hwilka sista woro tillstädes och aflade med finger å bok den wanka wittnes-Eden, berättande, at de ingen den ringaste kundskap och underrättelse angående Råskilnaden emellan desse Riken vidare hafwa, än att de sin emellan rättat sig efter watnfallet, så att innom den tract der wabst eller Skalma ån ei mindre än alla andra der i fiellen befinteka älfwar flyta hit nedföre till Swerje, de hållit för Sweriges gränts och der de samma åter hafwa sitt aflopp till Norie, de haft och ännu hålla för Nories Landamäre, hwar öfwer ingentera af bägge Rikens Lappar hwarken med reenbete eller skatelands inkräktande den ena eller andra något förfång eller olägenhet tillskyndat. Upläst och ärkänt. Härwid påmintes ock, at de Lappar, som hafwa sitt hemwist och nytia bete eller andra lägenheter på både sidor om desse älfwer, äro af förenämde wittnesmåls grund och anledning wordne föranlätne, att skatta både till Sweriges och Noriges Crona. Närmare uplysning kunde i detta mål ei ärhållas, ehuru tingzrätten sig härom beflitade.”

[Västernorrlands läns renov. domb. n:r 62, 1744; RA.]

En Ranbylapp vallar sina renar i Norge i början af maj år 1745.

Vid tinget i Lycksele den 13 jan. 1747 ”angaf Länsmannen Nils Månsson ifrån Wapsten at gifte Mannen Clemet Larsson ifrån samma By och ogifte Qwinspersonen

Gunila Anundsdotter, född uti Norrige, skola med hwarannan lägersmål haft — — —

Gunila Anundsdotter närwarande, tilstod friwilligt, at, wid tilfalle hon och Clemet Larsson Åhr 1745 på Norrska sidan och Ranferingz Pastorat, aktat och wallat theras Renar tilhopa, har Clemet Larsson en *gång* haft med henne beblandelse i början af Maii månad, hwaraf hon blifvit hafwande, och Kyndersmässotiden förledit Åhr, ett flicke barn, som än lefwer, framfödt; berättandes vidare, uppå tilfrågan, at hon mast haft sitt tilhåll i Norrige, och der brukat sine Salighets medel, men ibland om wintertiden, jemte andre, för bättre Renbete skull, flyttat på denne sidan, som hon ock här i Lappmarken sidstledit Åhr framfödt barnet. Clemet Larsson kunde ej eller neka, at han på tid och ställe som. Gunila Anundsdotter berättat, henne häfdat.”

Enligt Dok. Saml. II 502 hörde Klemet Larsson ej till Vapsten, utan till Ranbyn. En Klemet Larsson i Ranbyn namnes också i två andra mål vid samma ting.

[Västerbottens läns renov. domb. n:r 32, 1746—47; KA.]

Gellivarelappar beta sina renar inom Norge; 1748.

Vid tinget i Jokkmokk den 10 febr. 1748 ”påstod wäl gamla Nämde mannen Oloi Michelsson i Kaitum, at des Syster Söner Nils och Olof Anders söner samt Broders Son Per Knutsson i samma By, måtte innehålla och afstå med nyttjande af Bergen Sniwerip och Tiorda samt Pierka kallade; Men som de 2:ne förstnämde bergen intygades och berättades ligga innom Norriges gräntse; Altså hade ej eller Tings Rätten, med twistemålet om deras nyttjande, emot 10 Capit: Rätteg: Bl. sig at befatta, utan allenast hwad Berget Pierka beträffar, efter Nämde ns intygande på Swenska sidan belägit.”

[Västerbottens läns renov. domb. n:r 33, 1748—149; RA.]

Jokkmokkslappar vistas i Norge om sommaren; 1749.

Vid tinget i Jokkmokk den 10 febr. 1749 förekom bl. a. följande: ”Twistigheten emellan Olof Hindriksson Hednabarni ifrån Sirkas och Lars Larsson ifrån Torpenjaur, angående det denne sidstnämde skal wid boflyttjande til och ifrån Norrige Wår och Höst för länge ligga på Landet Kramawebni benämdt, blef af Rätten samt Parterne å det sättet bilagt, at Lars Larsson hädanefter hwarje gång han til och ifrån Norrige flyttar, ej får längre tid än 2 dagar therstädes med dess Renmakt ligga, wid fem d:r Smts wite, begifwandes sig ock Lars Larsson at aldrig nyttja Renbeten å Berget Rauto benämdt.”

[Västerbottens läns renov. domb. n:r 33, 1748—49; RA.]

Undersökning vid tingen i lappmarkerna år 1753 rörande lapparnas flyttningar till Norge.

Tinget i Åsele den 4 jan. 1753.

”J Ödmiukt följe af Högwälborne Barons och Præsidentens, samt Lands Höfdingens och Commendeurens af Kongl. Majjits Nordstjerne orden Herr Gabriel Gyllengrips Högunstiga Bref och skrifwelse af d. 24:de Decembris förl. berättade Crono Befallningsmannen Wälbrde Zacharias Rehnhorn sig igenom föregången Sokne stämma redan hafwa ärhållit then underrättelse, at hwarken någon Lapp Länsman eller Nämde män å Norrske sidan ännu blifwit utsedde och förordnade, til efterlefwande af then Riken Sverige och Norrige emellan uprättade gräntse tractat, än kunnat med Wederbörl. förteckningar wisa, huru hög Sommar skatten för thetta af Uhmeå, Wapst, Ran och Granbyns lappar på Swenska sidan om Fiällryggen eller Ri[k]sgräntzen blifwit ärlagd, Hwarföre bemelte Krono Befallningsman, så i thenna som flere omständigheter, hwarom Högbemelte Herr Barons och Præsidentens, samt LandsHöfdingens och Commendeurens Höga Bref befäller, at här wid påstående Härads Ting undersökas måtte, nu sig anmälte, föredragandes, at endast 2:ne Lappar then ena Thomas Andersson Prost på Liusfjället och then andra Lappen Cbristopher Andersson i Wardufjället befinnas, som ligga med sine Skatteland uti gräntse skillnaden och nyttia Winterbete alena innom Sweriges, Men Sommarbete innom begge Rikens gränts, af hwilka ingen skatt fordras kan förrän sielfwa gräntse linien blifwer utstakad och afrögd. Torkil Jonssons Änka Brita, som nu icke wår sielf tilstädes berättades innehafwa och nyttia Winterbetet innom Sweriges säkra Råmäre, fastän Sommartiden hon med sine diur sig på Norrske sidan uppehåller, i följe hwaraf Krono Befallningsmannen, efter Tractatens innehåll, ser henne förfallen att betala skatt til Sweriges Crono, äfwen som ock intygades härjemte, at bemelte änka wäl äger tiiräckeligit bete på Svensk grund, eij mindre Sommar än Wintertid, men djuren skola bättré trifwas på andra sidan om gräntsen, hwarest kallare Wäderlek är, tå Sommar Warman sig ökar, än här på then Swenska: Åsele lapparne fara för öf rigit icke öfwer samma gränts til betes nyttjande, utan endast för theras handel skull med så många Renar som för the medhafw⁷ande Wahrors öfwerflyttning tarfwas. Lappmannen Tomas Larsson i från Susens dahls fjället förklarade sig härwid, at så wäl han sielf som 21 st. til antalet andra hushåll, hwilka äro ibland Norriges lappar, finna sig föranlätne, hädanefter på Swenska sidan, ther the ständigt nyttjat Winterbetet och thet eij heller umbära kunna, at betala afrads eller Betes pg:r för samma Betes nyttjande til Swerrige, hade sig äljest bemelte Tomas Larsson samma Lappars namn icke bekant, så at the nu anteknas kunde, men härom skola redan Wederbörande å Norrska sidan blifwit underrättade: Förmenandes Tomas Larsson, at thesse Lappar komma med sine Renar at flytta dels til Åsele dels ock til Lycksele Lappmarkers utrymder.”

[Västernorrlands läns renov. domb., n:r 73, 1753.]

Tinget i Lycksele den 9 jan. 1753.

”I närwaro af Lappallmogen företog sig TingsRätten efter Krono Befallningzmannens Wälbetrodde Zacharias Renhorns, till följe af Konungens Befallningzhafwande i orten den 24 December sidstledne år til honom aflätne ordres, gjorde påminnelser, att undersöka, hwilka af Umeå, Wapsten, Ran och Granbyns Lappar antingen hafwa the-ras land på Swenska eller Norrska sidan om then genom gräntsetractaten emellan Swe-rige och Norrige af åhr 1751 faststälte gränts, eller ock på båda sidor om berörde gränts, samt huruwida och hwilka af them i Norrige sidstledne Sommar för renbete skatt betalt, til behörig rättelse wid Skattens upbärande härstädes, för innewarande åhr; och som härwid på efterfrågan berättades, att inga skattelängder eller upbörsböcker blifwit ifrån Norrige öfverskickade eller allmogen therstädes, hwarken om gräntsen eller then wid Lapparnes öfwerflyttning, och then LappeRätt, som af en Länsman och 2:ne Nämde-män kommer at anställas, underwiste, så lemnade TingsRätten allmogen nu theraf del, hwarwid och Norrska Länsmannen Nils Mårtensson wår tilstädes, blifwande Lapplän-darne tilhållne at noga och riktigt upgifwa the-ras lands belägenhet och then skatt the i Norrige för Sommarbetet hafwa betalt, då så wäl af allmogen sielfwe, som Länsmännen och Nämde-männen berättades, att Umeå bys allmoges Land är innom Swenska Riks-gräntsen belägit samt at berörde bys Lappar för Sommarbetet i Norrige ej någon skatt betalt, men i Wapsten by hafwa Siul Amundssons Enka, Thomas Siulsson Nortman, Jon Olsson, och unga Thomas Siulsson, ehuru the-ras land äfwen ligga innom Swensk gränts, dock utgiordt En D:r Silf:rmt, hwar, för Sommarbetet i Norrige, förmenande Länsman-nen och Nämnden i byn, at Nils Johansson äfwen giordt En D:rs skatt, och gamla Ander-sson 25 öre, berörde mynt, men i anseende till berörde Lappars frånwaro kunde wist beskied therom ej erhållas; Widare har af Ranbyn Nämde-man unga Nils Andersson be-talt i Sommarskatt til Norrska fogden 24 öre, Länsman Jon Nilsson En D:r 4 öre, Tho-mas Andersson 24 öre, Johan Nilsson 24 öre, Clemet Larsson 30 öre, Nämde-männen gamla Nils Andersson 16 öre, och Thomas Siulsson likaledes 16 öre, äfwen i Granbyn Per Måns-son En D:r, Måns Andersson 24 öre, Påhl Siulsson 16 öre, Nämde-männen Anders Ander-sson 16 öre, och Erik Andersson 24 öre, alt Silf:rmt, oaktat the-ras så wäl som före-nämde Wapsten bys Lappars land ligga innom Swenska Riksgräntzen. Häremot skola af Ranbys Lapparne, Anders Johanssons Enka, Anders Anderssons Enka, Clemet Andersson, unga Siul Andersson, Nils Johansson, Pål Andersson och Siul Eriksson hafwa the-ras skatte-land innom Norrska gräntsen. Och widare anmärkes, att af Wapsten bys lappar skola Siul Thomasson, Mårten Anderssons Enka, Jon Enwalsson, unga Olof Siulsson, Thomas Tobies-son, unga Thomas Olsson, Jon Thomasson, Olof Siulsson Nortman, Thomas Olsson, Siul Siul-son, Jon Siulsson Iobb, och Nills Olsson samt af Ranbyn, Nämde-männen Pål Jonsson, Erik Andersson, Enar Jonsson, Per Andersson, Siul Pålsson, Nämde-männen Amund Anders-son och Nils Månsson innehafwa skatteland på både sidor om gräntsen. Ytterligare förehölts allmogen, om the kunna afstå med flyttjande öfwer gräntsen till Norrige och hela åhret igenom förblifwa på the-ras skatteland; Och ehuru thet medgafs, att öfwer-flyttningen, tå kalla Somrar infalla, är mindre nödig, kunde the dock ej utlofwa, att thermed aldeles afstå, åtminstone ej tå stark heta är, hwarunder Renarne på Norrska sidan skola hafwa mera skygd och bättre trifwas än hemma i landet.”

Tinget i Jokkmokk den 1 febr. 1753.

”Till följe af Kongl: Maj:ts och Riksens Högloflige Swea Hof Rätts bref af den 6 Maii sidstledit åhr, underrättades allmogen, huru som den i flere åhr under händer hafde gräntseskilnad emellan Sverige och Norrige blifwit genom en åhr 1751 af trycket utfärdad tractat til slut bragt och ifölje deraf för denne Luleå Lappmark en wiss gränts, hwilken til dess skiljemärken upnåmdes, utsatt, äfwen kundgiordes hwad allmogen hädan-efter wid theras öfwerflyttningar til Norrige och Norrska Lappars flyttningar hit til Sverige hafwa at iakttaga; jämwäl om then Lapperätt, som af en Länsman, jemte twänne Nämдемän, kommer at hållas til smärre twisters afgjörande, Lapparne emellan, med mera, som tractaten och Codecillen thertil närmare utwisar: Wid hwilket tilfälle Krono Befallningzmannen, Wälbetrodde Martin Sandström, efter Konungens Befallningzhafwändes i orten honom meddelte ordres, med Rättens biträde sökte, att få en sådan Länsman och 2:ne Nämдемän, som här förutnåmnas, och hwilka böra kunna läsa och skrifwa: Men therifrån ursäktade sig alle, och war äfwen Rätten bekant, att ibland them ingen finnes, som kan uträtta hwad gräntsetractaten innehåller, warande, om en annan skulle antagas, han ej med lön försedd, och om han ändteligen then få skulle, dock ej wan att lefwa, som Lappen och them wid theras flyttningar och wistande åtfölja, hwilket af den, som theras Renar räkna skall, nödwändigt skie måste: Och förklarade sig allmogen, att the omöjeligen kunna umbära flyttja til Norrige, så wida theras Renar wid fiälluften och therstädes warande betet blifwit wane och på fiällen hafwa mera skygd för hetan och myggor, än i skoglandet; önskandes i öfrigit allmogen för theras del, att undslippa Lapperätten och med alle theras twister directe få gå til Tinget, efter the frukta att hwarken något anseende wid en sådan Lapperätt för domarena bibehålles eller the weta Lag och förstå afgjöra förefallande mål.”

Tinget i Gellivare den 13 febr. 1753.

I anledning af Hofrättens bref den 6 maj 1752 yttrade lappallmogen bl. a., ”att the omöjeligen kunna umbära flyttja til Norrige, med theras Renar, efter de wid fiälluften och therstädes warande betet blifwit wane samt på fiällen hafwa mera skygd för hetan och myggor, än i skoglandet”.

[Västerbottens läns renov. domb. n:r 35, 1752—53; RA.]

Tinget i Jukkasjärvi den 18 jan. 1753.

Lappallmogen yttrade bl. a., att de ”mästedels flyta allmänt öfwer till Norrige så för fiskie [som för renbete?], få af Allmogen förblifwa sommaren på [denna] sidan om fiäll ryggen, omöjeligheten för the norska at förblifwa på Wäster sidan.— — Hwad åter besagde flyttningen öfwer Gräntsen angår at the ther[med] så mycket mindre kunna afstå, som theras Rehnjordar å thenne sidan af Gräntsen tilräckelig gräswäxt til föda icke kunna ährhålla, icke eller wid infallande Somar utan wid siökanten kunna trifwas och wistas, the sielfwe och til sit uppehälle fiska wid siökanten.”

[Koncept i Norrbottens läns renov. domb. n:r 35, 1752—57; RA.]

Om Ranlappars flyttningar till och från Norge v å r och höst: 1766.

Vid tinget i Lycksele den 17 jan. 1756 ”påstod wäl Länsmannen Nils Siulsson och Anders Ionsson ifrån Granbyn, att Pål Ionsson i Ran måtte them förlika för det han 2 år tillbaka om Hösten skal wid bofjyttjande legat med dess Renmakt å Kärändernes land och äfwen therstädes fält och fångat en Ierf. Men emedan the ifrån Norrige om Hösten ankommande Lappmän nödwändigt måste lemnas någon wäg att flyttja med thesas Renar, hwarföre ock Pål Ionsson sig förbehållit att åtminstone en natt öfwer med chess Renar få haga wid Wåhusjaur, Aimutegelis och Snark; ty kunde ej eller Härads Rätten Pål Ionsson sådant förhindra, utan må han wid skieende flyttning om Höst och Wår en natt hwarje gång therstädes hwila, men ej längre, wid Tre D:r Sr:mts wite: och hwad järfwen angår som Pål Tonsson skal fäldt, så warder Pål Ionsson i thy befriad, efter Nils Siulsson, emot Pål Jonssons förnekande, dess talan i thy ej bewisa gittat.”

[Västerbottens läns renov. domb. n:r 37, 1750—57; RA.]

Uppgifter om vissa Lyckselelappars och Jokkmokkslappars flyttningar till Norge; 1757-50.

Vid prostevisitationen i Lycksele den 22 jan. 1757 förekom bl. a. följande: ”Emedan Ranbyns lapparne till större delen äro i Norrige, och wid flyttningen höst och wår, ei länge stadna wid Sorsele, ty beslöts att de som ei kunna begå den H. Nattwarden i Sorsele måge den här i Lycksele begå.”

Vid visitationen i Jokkmokk den 13 febr. 1757 upplystes: ”Emedan åtskillige af denne menigheten pläga om Sommartiden wistas på Norska sidan, och wid sin återkomst pläga föregifwa, det de derstädes bewistat Gudztjensten; tilsades the at lata sig meddelas attester af de Präster, hos hwilka the Gudztjensten der bewistadt, och berörde attester sedan för sine egne lärare upwisa.”

Vid visitationen i Lycksele den 13 jan. 1759 upplystes det, att ”Wapstebyns Lappar, till större delen, om Sommaren ligga inom Norsk gränts”.

[Skrifvelser till Lapska Ecklesiastikverkets Direktion 1754 60; RA.]

Ranlappar ligga i Norge ännu sent på hösten 1757.

I en rannsaking vid tinget i Lycksele den 17 jan. 1758 om ett i Norge begånget dråp upplystes det, att lappmannen Per Pålsson i Kan hade sistlidna höst wid Miekelsmässotiden ”i Norrska fiällens skjutit på don Andersson Silba, som stulit matvaror ur hans ”innom Norrska Gräntsen” stående stabur. Jon Andersson gick ifrån stället, där han blef skjuten. till sin kåta, ”och sedan dagen thereafter 1/2 mil wid pass till en by i Norrige”, hwilket utröntes, da- Per Pålsson dagen efter händelsen tog med sig nämndemannen Sjul Pålsson

Noja och Per Pålssons styfson Nils Klemetsson i Ran för att taga reda på, hvad det blifvit med honom. Jon Andersson hade sedermera dött, men hade lefvat ännu, ”när han Per Pålsson och flere Lappmän, helgonmässotiden farit ifrån Norrige”.

[Västerbottens läns renov. domb. n:r 38, 1758—59; RA.]

Söder väste rbylapparna i Arjeplog ha inga vår- och höstbetesmarker i Sverige; 1759.

Vid tinget i Arjeplog den 24 jan. 1759 ”beswärade sig Nämndemannen Mårten Persson och Länsmannen Olof Iakobsson i Sörwästerbyn, med de flere af berörde bys Lappar, öfwer åtskillige af Simisjaur bymän med förmålan, att ehuru Söderwästerbys Lappmän ej hafwa någre Wår- och Höstbetesland i Svenska fiällen, skal dock them warda wägrat att fly och boföra öfwer samt någon tid ligga på Simisjaur land om Höst och Wår, tå Söderwästerbys Lapparne boföra till fiells, samt thetta fast än för någre Åhr sedan blifwit wid Härads Rätten undersökt och afgjordt, att Söderwästerbyn ej kan umbära Simisjaur Landen, och att the äfwen äro för them alla tilräckelige. Sedan förthenskull Härads Rätten af thet wid 1749 Års Ting hållne Protocoll, befunnit, thet Söderwästerbys Lapparne tarfwa wisse ställen och platser till flywäg och betesmark för the- ras Renar Höste- och Wårtid, eller under boflyttningen til och ifrån Norrige, samt att sådant nödwändigt måste skie öfwer Simisjaurs bysland, månde Härads Rätten föreställa Simisjaurs bymän att sig härutinnan i godo foga — — —”

[Västerbottens läns renov. domb. n:r 38, 1758—59; KA.]

En Åselelapp vill beta sina renar äfven inom Norge; 1762.

Lappen Anders Thomasson på södra sidan af Börjefjäll hade vid gränsekommis- sions sammanträde den 3 aug. 1761 (Dok. Saml. 11,48) anmält sig vilja blifva norsk und- ersåte, ehuru hans land Kidajaure låg inom Sverige. Vid tinget i Åsele den 9 jan. 1762 ville kronobefallningsmannen ha honom tillbaka till Sverige, och A. T. förklarade sig nöjd därmed, om han finge nödigt land därstädes, ”dock at han äfwen stundom will söka sin utkomst på norska sidan”. Landet Kidajaure stod ledigt och uppläts åt honom.

[Västernorrlands läns renov. domb. n:r 93, 1762; RA.]

Jokkmokkslapparna ha under åren närmast före 1764 ej flyttat öfver till Norge.

Vid tinget i Jokkmokk den 10 febr. 1764 ”uplästes i Allmogens närvaro Konun- gens Befallningshafwandes till Häradshöfdingen den 26 November sidstledit år 1763 aflätne skrifwelse, hwaruti i anledning af hwad Herrar Committerade wid gräntseförrätt-

ningen i Lappmarken tilkänna gifwit, begäres undersökning 1:o huru många och hwilka af Svenska Lappar måst i nyssförflutne åren betala mulbetes penningar till the Norrska, 2:o huru mycket hwar och en betalt, 3:o om någre af these Lappar flyttjat öfwer then i tracten faststälte gräntselinéen, eller om the ständigt på Svenska sidan förblifwit, 4:o hwarest the Norrske utkraft thenne skatt, om thet skiedt j)å Svenska sidan om gräntsen och om the brukat wåldsamer, och sedan härom åtskillige frågor Allmogen gjorde blifwit swarades: att ingen af the til thetta Tingslag lydande Lappar i senare Åren med sine Renar flyttjat öfwer Svenska gräntsen: att icke eller the Norrska af them fordrat skatt eller mulbetespenningar, mindre skola the warit för wåldsamer utstälde, eller hafwa orsak i något mål klaga öfwer the Norrska: Och skal ett sådant Allmogens utlåtande genom utdrag af Protocollet Konungens Befallningshafwande wördsammast tillkänna gifwas.”

[Västerbottens läns renov. domb. n:r 41, 1764—65; RA.]

Gellivarelappar flytta till Norge; 1707.

I till Lappmarks Ecklesiastikverks Direktion år 1767 afgifven berättelse öfwer Gellivare socken (i Direktionens Handlingar 1763—67; RA.) yttrar Kyrkoh. Johan Björkman bl. a.: ”Som man wid alla tider, i synnerhet då Caitom lappar flyttjande warit til fiäl-larae och Norrje, förmanat them så innom som utom riksens gränzter wisa sig sedige och ärbare, tillfrågades — — —

En Jokkmokkslapp saknar betesland i Sverige och får sådant sig anvisadt; 1770.

Vid tinget i Jokkmokk den 12 febr. 1770 förekom följande mål: ”Althenstund Anders Jfwarsson Abriel i Sirkas här på Svenska sidan ej har betesland för sine Renar, hwilka likwäl, efter intygande, sig nu så ökat att han kommit Sirkas byn til hielp i utlagor och skiuts med flere dylike inbördes utgifter, och thenne Anders Jfwarsson således behöfwer land samt Anders Nilsson godwäla och Per Nilsson Norrsk, som innebafwa 2:ne betesland Kalpi och Rautakoppi benämde, hafwa mindre Renar än Anders Jfwarsson; förthenskull dömdes och faststältes att Anders Jfwarsson bör få del med the nyssnämde i Rautakoppi och Kalpi, samt Anders Storroifwi, som nu mera ej har Renar, utan wistas i Norrige, sig ifrån these Land afhålla, och om Anders Jfwarsson mera Land skulle tarfwa, må han, tils widare, flyttja på ett Land norr om Rautakoppi, som kallas Gaisemir, hwilket wederbörande antyddes.”

[Västerbottens läns renov. domb. n:r 45, 1770; RA.]

En del Jokkmokkslappar ligga i Norge på sommaren; 1770.

Vid tinget i Jokkmokk den 15 febr. 1770 frågades, ”hwilka Lappbyar hafwa theras tilhåll närmast Silfwerwäcket och Grufvan [Kiedkiewari]? Swarades attTurpenjaur och Sirkaslokt samt några få fiällappar i Iockmocks byn, fara ther förbi wid theras flyttningar til och ifrån Fiällen samt ligga en del om Sommartiden i Norrige, en del åter wid gränsen, och om wintren åter uppehålla sig thesse byar i skogslandet, flere dagsleder från grufwan.”

[Västerbottens läns renov. domb. n:r 45, 1770; RA.]

Skrivelse om de svenska lapparna i Folden 1770.

I Lappmarks Ecklesiastikverks Direktions Handl. 1768—71 (RA.) förvaras en skrifvelse från sognepresten Eric Werlauf, daterad Rörstad den 15 okt. 1770, i hvilken bl. a. säges:

”Velærværdige og Höglærde Hr Pastor Gratiam et pacem divinam!

J Anledning af Deris Velærværdigheds Ærede Skrivelsse af 29 Apr: Anni cnrrentis Anbelangende de Svendske Lappers Forhold, som ligger her i Foldens-Præste-gield, Da kand Jeg ikke give Deris Velærværdighed anden Underretning derom, end hvad andre har berettet Mig: i sær om dem, som ligger her i Fiordene Vindteren över, og ere Svendske Lapper, nemlig: at de stripper om her og der om Vindteren ved Söe-Siden og gör Böygde-Folkene megen Fortræd, ja ere til deels saa forvovne, at, naar Mændene ere borte i Fiskeriet, da truer de deris Hustruer Hiemme med en eller anden U-lycke, ja ofte paa Livet, dersom de ikke vil give Dem, hvad de begiærer og vil have. Og i den Henseende ere de Svendske Lapper her af Övrigheden forbud ne, at oholde sig i Foldens-Præste-giæld, men det hielper dog ikke, de ligger her endnu og ere fattige Al” mues Folk til Byrde og Besvær. Der er mig og berettet, at der skal ligge et Röver-Pak af Svendske Öst-Lapper imellem de Svendske og Nordske Grændsser, der stripper om her ved Söe-Siden om Sommeren og ved Land-siden, röver og stæler levende Creaturer fra Folk, baade Hester og Kiör. Men det var at ønske, at saadanne Röver-Pak kunde blive opdaget, og kunde faae deris velfortiente Straf. Hvorfore det var det beste, at saadanne skielmske Öst-Lapper blef reent forbuden, at ligge her i Norge, men at de som Svendske Undersaattere maatte alvorligen tilholdes, at blive paa Deris egne Grændsser.”

Tiden för Enontekislapparnas vårflyttning till Norge 1771.

I anledning af konung Adolf Fredriks död den 12 febr. 1771 afläts den 7 mars s. å. plakat om en allmän klagodags af hållande den 3 maj. Om dess firande i Enontekis skrifver kyrkoh. S. J. Tornberg därstädes den 23 juli s. å. (Lappmarks Ecklesiastikverks Direktions Handl. 1768—71; RA.) följande:

”Då Lappallmogen d: 19 Apr: sistledne bewistat Guds-tjensten, begåfwo the sig på resan til Närige, efter deras sedwänjo; emedan the intet underrättelse, den tiden, hade, om den allmänna klagodagen. Dock skjedde det, at man efter några dagar, när the afrest, erhölet Placatet, och då straxt affärdades et alfvarsamt och strängt bod omkring på flere ställen, så at the almänt infunno sig, och enhälligt firade med bittra tårar och sorgfulla hjertan, den allmänna klago-dagen; tröstandes sig dock derjemte deraf, at vår dyre Kron-Printz blifwit vår Allernådigste Konung, och huldaste Landsens Fader. Sedan the nu således Christeligen och med andakt firat den allmänna klago-dagen: hastade the sig der på; emedan the något seent på wahren och öfwer wanligheten drögt, med sina reenar öfwer gräntsen til Närige.”

En Ranlapp innehar land både i Sverige och Norge 1787.

Vid tinget i Lycksele den 15 jan. 1787 förekom bl. a. följande mål:

”Sedan Per Nilsson ifrån Ran instämt Anders Jonsson och Lars Thomasson [troligen skriffel för Anundsson] ifrån samma by, med påstående, att af theras inemot Norrska gräntsen nära till hans land belagne widsträktä betesland till något större utrymme honom måtte tilläggas en längst uppemot Norrska gräntsen liggande mindre landsträcka med thärwarande gräsbacken Lättanbould, hörande till Lars Anundssons i Ran land öfwerst i Stor Urna; hwaröfwer Krono Landsman wälagtd Olof Persson Lycksell jemte Nämde-männen Måns Andersson ifrån Ran och Bya Landsman Clement Thomasson ifrån Gran, efter Konungens Befallningshafwandes den 27:de Januarii 1785 utfärdade Förordnande, Syn och Beskrifning förrättat, och förenämde Lappmän sig instält, samt Lars Anundsson äfwen tillstädes kommit samt häröfwer hörde blifwit; Så inhämtades af Syne beskrifningen, att Synemännen till Per Nilssons behof utsynt en landsträcka af ungefärligen 1/2 mil i längden och 1/6 dels mil i bredden i wäster ifrån Gerusjaur, bredewid Norrska gräntsen till Kåtabäcken som rinner till Wäster Urna och utmed Umstranden till Melakjuk uppföre sidst nämde bäck till Storforsen, och thärifrån i Öster på en liten backe är utmärkt med 2:ne stenar, äfwen i samma wäderstreck till högsta Kiduwardo och sedan neder till yttra ändan af Lilla Ötrasket; Intygande thärhos Synemännen med flere, att Lars Anundsson dessutom hade tillräckeligit Land både på Swenska och Norrska Sidan, men thäremot, att Per Nilssons land, för hwilket skattades wid Riks Gräntse Liniens uppgående, till större delen kommit under Norrige, och att hans behållna land dehl på Swenska sidan, wore liten, otillräckelig, samt stenigt och onyttigt, och att han thärmed eij kunde hafwa thess framkomst; hwilket alt Swaranden utan skjäl sökte bestrida; Och thy kunde Härads Rätten thäruppå nu icke något afseende hafwa, utan pröfwade med Synemännen för anförde skjäl rättwist, att honom Pär Nilsson härmedelst till nyttjande upplåta omförmälte utsynte lilla Trakt och gräsbacke Lättanbould, till något bättre utrymme af betesland för thess renar, hwilket inberörde Rans byamän föreständigades, och att the honom thärutinnan eij böra wara hinderlige.”

[Västerbottens läns renov. domb. n:r 62, 1787; RA.]

Jokkmokkslappar flytta ifrån Norge i midten af september 1786.

Vid tinget, i Jokkmokk den 8 febr. 1787 förekom följande mål:

”Efter af Krono Ländsman Marcus Granström gjord anmälan, anställes undersökning rörande Per Anundssons hustrus Margareta Jons dotters ifrån Sirkas, nästledne höst under resan ifrån Norrige i Fjället qwarlemnande, som thär omkommit, utan att hon sedermera kunnat igenfinnas; Uti hwilket mål Landsman Granström till förhör låtit inkalla följande: Nernligen Per Anundsson, Anders Jonsson Stjerbma, thennes hustru Elssa Eriks dotter, Mikolis Persson Jarris, hustru Karin Olsdotter, Mikolis Jonsson, Pål Persson Parrak, och Anders Anundssons hustru Botel Andersdotter, hwilka alla, med den omkomne, skola warit i ett följe, och nu hwar för sig särskilt härom hördes, beträffande l:o Per Anundsson, att de 2:ne weckor för Michaeli nästleden höst, flyttat öfwer ifrån Norrige i ett sällskap, och då de färdats 3 dagsresor samt kommit på högsta fjället, har det kommit hårdt stormwäder snö och stark köld samt mörker, så att de ej kunnat se märken efter hwad wäg de skulle taga nederåt fjällfoten eller skogslandet, hwarunder de blifwit skiljde ifrån rrwärandra åt hwar sin wäg”, etc.

De öfriga vittnena instämde i denna berättelse.

[Västerbottens läns renov. domb. n:o 62, 1787; RA.]

Jukkasjärvilappar flytta ifrån Norge omkring 1 november 1786.

Vid tinget i Jukkasjärvi den 9 febr. 1787 hölls undersökning rörande en lapp-piga, som försvunnit under flyttning med ren jorden två mil på andra sidan om norska gränsen helgomässtiden 1786. Hennes husbonde var Anders Persson Risti. ”På efterfrågan inhämtades, att ej någon af Lapparne den tiden uppehållit sig ther å neigden än Ristis Swåger Johan Olofsson Nirpi hvilken Risti haft till biträde att eftersöka Ingrid och bodt på en åttonde dels mihls afstånd.”

[Norrbottens läns renov. domb. n:o 79, 1787; RA.]

Granbylappar ligga i Norge på sommaren; 1791.

Vid tinget i Lycksele den 13 jan. 1791 ”klagade efter stämning Lappmännen Hindrik Nilsson och Jon Pålsson ifrån Ran, däröfwer, at Bya Länsman Clemmet Thomasson, Lars Thomasson, Pål Pålsson och Sjul Månsson med flere Lappmän ifrån Gran, wid Boflyttningen ifrån Norrige sig företagit at ligga i flere dygn uppå kärandernes Fjellbetesland, hwarigenom landet skadas och betet medtages och nedtrampas; Och som Swarandene sådant icke gittade bestrida, förbehållande sig endast efter wanligheten rättighet at

däröfwer Bodföra, så kunde Bodflyttningen dem ej wägras, men därhos blefwo swaranderne och öfrige Grans Lapparne wid böter och ans wår efter Lag förbudne, at ej öfwer en natt sig därstädes lägga, som Parterne föreständigades.”

[Västerbottens läns renov. domb. n:o 66, 1791; KA.]

Enontekislappars renar göra skada på en åker i Lyngen sommaren 1789.

Vid tinget i Enontekis den 18 febr. 1792 förekom följande mål:

”Såsom fullmäktig för norska Bonden Pär Mårtensson i Oxwiken hade Krono Länsman-
nen här i Enontekis Lappmark Abraham Rechartt till detta Ting låtit instämma Lappen
Anders Andersson Tomma med påstående att utbekomma 7 R:dr 3mk Dansk Corant såsom
ärsättning för den skada Tommas Rehnar Sommaren 1789 i Norrige gjordt å en Pär
Mårtens Åker. Wid uprop af detta mål instälte sig Parterna, då Länsmannen
Rechartt ingaf ett wid Helgo Ting i Norrige, den 29 September 1790 hållit Protocoll,
deraf inhämtades att uppå Pär Mårtenssons öfwer den lidna skadan therstädes förde
klagan, 2:ne edeligen afhörde wittnen, afledne norska undersåtaren Petter Ostbergs Enka
Margareta i Qvalvigen och Pigan Anna Samueldotter Lyngssejdet intygat, att Anders
Anderssons Rehnar inkommit på Pär Mårtenssons Åker, samt therstädes genom nedtramp-
ning gjordt en skada efter af Synemännen edeligen styrekt besigtning och pröfning till
ett wärde af 7 R:dr 3 mk Dansk Corant.

Detta alt oacktadt, nekade dock Anders Andersson att dess Rehnar gjordt den
skada Pär Mårtensson yrckat, samt åberopade sig deröfwer till wittnen Lapparne Pär och
Lars Larssöner Josu hwilka ojäfwade aflade den wanliga wittnes Eden, warnades och
hwar för sig berättade, först Pär Larsson att han aldeles icke kunde utreda om Anders
Anderssons Rehnar gjordt den skada hwarföre ärsättning nu påstås; men wäl skall han
sedt, att Pär Mårtenssons Åker, hwarå Rehname skall inkommit, vid skjorden warit wacker
och aldeles icke skadad; Äfwensom Anders Anderssons Rehnar mycket blifwit skrämd
och jagade af Norrska Bondens hundar, deraf vittnet hölt före att Rehname kunnat
gjöra skada om någon sådan blifwit widkändt efter uppläsandet. Och

Lars Larsson, hade enahanda utsagu som förra wittnet, hwars wittnesmål upplästes,
dock med den skilnad att Lars Larsson af Pär Mårtensson blifwit anmodad att bese det
stället å Åkern hwarest skadan skjedt, samt äfwen funnit den, men om Rehnar eller Get-
ter förordsakat den derom ägde wittnet aldeles ingen kunskap; upläst.

Sedan desse wittnen blifwit afhörde, yttrade sig Anders Andersson, att dess Rehnar
blifwit skrämd af Norrskarnes hundar, samt att de som till dem warit ägare, borde
skadan gälta; Och som ej något vidare wår att anföra; Så stannade Tings Rätten i
följande

Utslag.

Emedan Anders Andersson Tomma icke på sätt som wederbordt, wårdat sine Re-
nar, då han 1789 om Sommaren wistades uti Norrige utan lemnat dem aldeles skilde
från all tillsyn, hwarigenom de ägt tillfälle att inkomma på Pär Mårtenssons Åker, och

ther förordsakat, en wid behörig domstohl theri Orten styrckt skada till ett wärde 7 R:dr 3 mk Dansk Courant eller 5 R:dr Specie swänskt mynt; Ty finner Tings Rätten, det Anders Andersson icke kan undgå blifwa Pär Mårtensson ansvarig för ärsättning af den skada, dess Rehnar denne förordsakat, samt prof wår derföre skjeligt ålägga honom Anders Andersson, att till Pär Mårtenssons Ombud KronoLänsmannen Abraham Rechartt emot Qwitto betala 7 R:dr 3 mk Dansk med fem R:dr Specie Svänskt mynt, hwilket för Parterne afkunnades.”

[Norrbottnens läns renov. domb. n:o 89, 1792; RA.]

Arjeplogslappar ligga i Norge på sommaren; 1797.

Vid tinget i Arjeplog den 1 febr. 1797 förekom bl. a. följande sak: ”Undersöktes om åtskillige denne Lapp Allmoges deröfwer förde klagomål, att sidstl. Höste tid hafwa blifwit af Norrske Männ hemsökte samt pantade: Och angafs, att Swenske Skattlappen Nämndemannen Lars Pålsson i Sörwästerbyn tillika med Swenske Lappman Bengt Mårtensson därstädes derwid biträdt; Hwilket nu denne medgaf under förmälan, att sådant skjedt på befallning af Norrske Lappfogden Möns Amundsson Grubb; Upwisandes härefter Nämndemannen Anders Persson i Sörwästerbyn en af bemälde Lappfogde uthändigad sedel, att han af Anders med Vittnen uttagit 4 R:dr för 20 Mils resa med

4 man til Anders, så wida Anders skulle olofl. i 16 År betat Fogdens land. Härwid inföll Lappnämndemannen Mårten Sjulsson med åtskilligt tal, utan att förmås till tystnad eller anständighet, hwarföre sådant honom ålades wid 3 R:dr 16 S:rs wite. Anders Persson nekade aldeles att hafwa någonsin nyttjat Renbete å fogdens land, sågandes det han alltid betat innom Norrske Sockn Bäjerdals gränсор, samt där betalt Landtull til Bonden Jsrael Olofsson i Byen Troiliden, hwilket, oagtdt, Grubb af Anders tagit en Koppar kit-tel wärd 3 R:dr, 12 Ostar hwardera wärd 8 S:r, samt 2 muddskinn om 16 S:rs wärde tillsammans. Widare klagade Lappman Per Perssons Hustru Margretha Anundsdotter, att ofwanbemälte karlar dem i hemwistet, innom samma ställe, som Anders Persson legat, nemligen innom Norrske Socknarne Rane och Bajer, besökt, samt utan att lemna något qwitto tagit en Svensk Specie R:dr ett Vaijskinn och 3 R:dr i Norrske Penningar samt en Ost åt Grubb och Länsman, och detta oagtdt Per äfwen årligen betalat Landtull i Bajer; Likaså uppgaf Anders Persson, att dess Broder Bengt Persson, liggande å samma ställe, måst utgifwa 1 sommar Renskinn af Vaija; Äfwenledes Lappman Erik Månsson i Semisjaur, har under det han, likmätigt Nämndemannen Lars Pålssons nu ock gjorde erkännande legat med honom innom Norrske Gränsen på det land den sednare därstädes böxlat, samt efter i Bajer erlagd Landtull, likwäll måst till sagde Norrske Ut-mätare lämna för egen del 8 S:r i Svensk beräkning med Norrskt Mynt och för dess Swägerska Enkan Karin Påls dotter 2 Norrske R:dr. Widare har Lappman Jon Persson i Simisjaur, wid det han legat innom Norrige norr om Gäkberg efter wanligheten emot

erlagd Landtull 10 S:r 6 rst. Årligen i Bejerdal, sidstl. Sommar blifwit hemsökt och måst utgifwa 1 Ox Ren om 2 R:drs värde och 12 enkla slantar i penningar. Äfwen har denes, i lag med honom liggande Broder Lars Persson måst sammaledes betala, nemligen en Silfwerskjed, 2 Vaijskinn och någre Ostar. Dessas 3:dje Broder Adack Persson, som wid samma tillfälle med dem warit och betalt landtull i Bajer, har ock måst lemna en Gallwaija och 12 stywer.

Lappman Jon Sjulssons Hustru Elsa Måns dotter i Simmisjaur har med mannen efter wanligheten legat på en Norrsk landstrecka, derföre de betalt Rentull till Upbörds-mannen i Rane Sockn, men likafullt blifwit af Grubb pantad och måst lemna en Ox Ren och fyra mark Norrsk i penningar. På lika sätt har Swagsinte Lappman Måns Perssons i Arjeplogs by Hustru Gunnila Lars dotter, på ett Norrskt land i Rane Sockn, där hon ett År legat, samt till Länsman Östen Andersson de förra 3 Åren än betalt en Brun Ren och än andra waror, likafullt måst detta År wid hemsökningen lefwerera en Silfwerskjed, samt dertill 3 R:dr Norrskt mynt; Och Klockaren Olof Læstander angaf, att norrbaggarne utaf Lappmännen Per Sjulsson tagit en Lappman Adack Perssons Son Per, för hwilken Læstander är Förmyndare, tillhörig Brun-Ren, ehuru land Tull för Adacks Renar Årligen erlagts i Bajer till Bonden Israel Olofsson därstädes. Vidare wår nu icke att inhämta; utan slutades Undersökningen med löfte om Domhafwandens beredwillighet, att ej mindre till de lidandes skadestånd, än förekommande af dylike nu öfwerklagade misshandlingar och wåldsamheter utaf tilltagsne Norrske menn, detta Ärende genom utfärdande Protocolls Utdrag hos Konungens Befallnings Hafwande framdeles anmäla.”

[Västerbottens läns renov. domb. n:o 72, 1797; RA.]

Jokkmokkslappar ligga i Norge under sommaren 1797.

Vid tinget i Jokkmokk den 17 febr. 1798 förehades bl. a. följande mål: ”Uppå KronoLänsmannens Wälaktad Marcus Granströms, i anledning af upkommit rykte om ett å Lappmannen Påhl Larsson Ainel från Turpen ungefär 3:ne weckor före sistledne Michaeli föröfwadt mord, gjorde anmälan, företogs undersökning härom uti ej mindre bemälte KronoLänsmans, än den aflednes Swågrars Åmma Anundsson Blinks från berörde Turpens by, och Jon Anundssons från Norrwästerbyn i Arjeplogs Socken och Piteå Lappmark, närwaro, då Länsman Granström, tillspord om förloppet af detta mord, gjorde följande berättelse: Att, efter hwad Länsmannen af Lappars utsagor inhämtat, skal den aflifwade Pål Larsson Ainel, under det han wid slutet af sistledne Sommare legat på sitt å Norrska sidan belägne skatteland, Mettjerim kalladt, sedan han saknat en hop sig tillhörige Renar, begifwit sig norrut för at följa de rensport Ainel's piga Ingrid Anundsdotter sagt sig hafwa wid flere dagars sökande, åt den trakten uptäkt, samt under hwilken wandring Påhl Larsson Ainel skal träffatt en Norsk Lapp, wid namn Swirja Panna, hwilken, underrättad om Ainel's ärende, yttrat sig tro, det Swenske Lapparne Olof Andersson Moije och Parakarne från Sirkas, som lågo i ett byelag, stulit

Ainels Renar, Hwaruppå Ainel i sällskap med besagde Swirja Panna fortsatt sin gång samt sluteligen mött en af de förmente tjufwarne, förrbemälde Olof Andersson Moije, som då skal bekant, det han Moije jemte Parakarne stulit i Ainel Renar, hwilkas gjömställe Moije äfwen anwist emellan höga Bergsklippor, hwarifrån sedan Renarne blifwit uphämtade, samt förts et stycke wäg, där de med par karlar lemnats, skola Ainel samt meranämnde Swirja Panna, Anund Anundsson från Turpen tillika med Norrske Lapparne, Huse Petter och Lanna Larsson Rifwa benämnde, hwilke under tiden tillkommit, följts åt, till Parakarnes och Moijes by, wid ankomsten hwartill, en af Bröderne Parak, benämnd Pål Pehrsson, tagit flykten till skogs, men eftersatt samt uphunnen af Ainel, som varit snäll springare har Parack wändt sig om och med ett i handen hafwande stort tweäggat spjut klufwit hufwudet på Ainel, som dagen efter aflidit." Enligt ett afgifvet vittnesmål befann sig äfwen Parakarnas och Moijes by på norska sidan.

[Norrbottnens läns renov. domb. n:o 102, 1798; RA.]

Ran- och Granlappar vistas i Norge öfver sommaren; 1801.

Vid tinget i Lycksele den 14 jan. 1801 ”upropades det å StemningsLängden upförde mål, emellan Lappmannen Nils Östensson i Ran Kärande, samt Lappmännen Tobias Enarsson och Nils Sjulsson i Gran, Swarande, rörande den förres klagan däröfwer, att de sednare wid sine flyttningar till de Norrske Fjällen, årligen tillfoga Käranden skada på dess Land Aurfjell, samt att i följe deraf, denna wäg, såsom owanlig måtte förbjudas; Då swaranderne föregåfwo, att berörde wäg från ålder nyttjats, utan att de annolunda wid sine flyttningar woro i stånd at framkomma, samt at någon olägenhet så mycket mindre woro at befara, som de aldrig hade tid rasta på Bya Landen, och hwartill Lapparne icke eller ägde rättighet. På vidare efterfrågan härom, erfors, att något wist förbud wid i fråga warande färder woro desto olämpeligare, eller ens widtagas kunde, som både Råns- och Grans Lappar wid flyttningar till- och från Norrske Fjellen, måste färdas genom och öfwer hwarandras Byaland, utan at likwäl äga rättighet wid en slik boföring, stanna öfwer twenne dygn på något ställe; I anseende härtill och enär Käranden icke gittat wisa att Swaranderne wid besagde tilfällen honom skada tilfogat, eller dem nu, mera än förr, kan betagas den rättigheten att wid årliga Flyttningarne färdas öfwer hwars annars Land, Så kan Härads Rätten, icke förneka Swaranderne en förmohn, den de af fordno njutit, och finnes för dem så oumgänelig.”

[Västerbottnens läns renov. domb. n:o 77, 1801; RA.]

Enontekislapparna vistas med sina renar vid norska kusten på sommaren; 1832.

Vid tinget i Enontekis den 21 febr. 1832 ”anmälde åtskilliga af Nämnden och vid Tinget församlad Lappallmoge att de, som efter gammal säd vistas Sommarmånaderne med sine Rehn jordar på andra sidan om fjellen inwid Norrska Sjöstranden, ofta lida men och orättvisa af Norrska innewånare, hwilket äfwen sistledne Sommare skulle hafwa inträffat; Och anhöllo att medelst Domhafwandens åtgärd ärhålla upprättelse för dessa olagligheter; Men Domhafwanden förklarade, att han eller Härads Rätten med sådant mål icke kunde sig befatta, utan måga de klagande härför vända sig till ort och ställe som wederbör. Som antecknades.”

[Norrbottens läns renov. domb. n:o 210, 1832; RA.]

Identifisering af ortnamn.

Tillägg till Dok. Saml. II 433 ff.

- Aimutegelis* 18 — Aimorkielas, 33 N.
Ålas bould 10 = ?
Arvejaure 7 = Arvidsjaur.
Aurfjell 27 = Auretjåkko SO om riksröset 221 på 25.
Bajer 25 = Beieren.
Boltanveire 6 = ?
Bäjerdal 25 = Beieren.
Enedék 6 — Enontekis.
Engelöen 6 i NO på Kil.
Faksfjorden 6 Nom Salangen inidt på AkSV.
Fell Fiellet 12 = Fjällfjället, 40 SV. *Flovær* 7 = ?
Gaisemir 20 — Kaisemuora Ö om riksröset 249 på 7.
Gais-Oiive 12 = Gemsåive, 39 NO.
Gerusjaur 22 = Lilla Umevatten, 25 SV, på en konceptkarta 1761 kalladt Jaures Jaure.
Graa-Træsh 7 i N på 43.
Graf jorden 6 = Gravfjorden i SV på AkSV.
Granby 7, se Dok. Saml. II 498.
Gäkberg 25 = ?
Kallemark 6 = Kalamark, by V om Piteå.
Kalpi 20, jfr sjön Kalpik Ö om riksröset 247 på 7.
Kidajaure 19 = Gittsjön Ö om Gittsfjället, 47 NO.
Kiduwardo 22 = ?
KiedMewari 21 = Kerkevare midt på 12.
Kilpesjaure 6 — Kilpisjärvi, 2 NV.
Kiorta 12 = Tiorda Fieldet, Dok. Saml. II 485.
Kiönkajauri 5 = ?
Kjelsundet 6 — Tjelsundet, M9 NV.
Kramawebni 14 = ?
Kåtabäcken 22, jfr Kåtaviken SV om riksröset 220 på 25.
Lenesfjorden 7 i S på Kil.
Leus Fiäll 12 = Ljusfjället, 40 V.
Lilla Örträsket 22, jfr Aureträsket S om riksröset 221 på 25.
Liusfjället 15 i V på 40.
Lättanbould 22 = Lettafjället S om riksröset 220 på 25.
Löngens fiord 10 = Lyngen.
Melakjuk 22 = Mjölkbäcken S om riksröset 220 på 25.
Mettjerim 26 = ? *Nassavarre* 7 = Nasafjäll, 25 N.
Noråksund 6, jfr Nordvaag, L10 SV.
Nordhytteme 6 = Kvikkjokk.
Nystad 7 = Nyestad, Dok. Saml. II 466.
Ofsela, Osel 7 = Åsele.
Oxwiken 24 S om Lyngens kyrka i SV på AkNO.
Pierka 14 i NO på 7.
Pithanside 6 betyder ”Piteåbyn”.
Pononjungj 5, troligen riktigare än Pououjungj, Dok. Saml. II 46.
Quarf 8 = Kvarv i Sörfolden (Oberst Nissens Kart över det nordlige Norge).
Rains Fiäll 12 = Kainesfjället, 39 Ö.
Ranferingz Pastorat 14 = Ranen.
Rautakoppi 20, *Rauto* 14, jfr Rautoåive,-jokk Ö om riksröset 248 på 7.
Risvær 7 i Gravik längst i N i N. Trondhjems amt.

Rosvigen 7 = Ro svik på Kvalöen i NO på H 19.
Rumula 6 = Rounala.
Rysfjorden 7, se Risvær.
Rödangen 7=Roingen, Bindalsfjordens yttersta del, H 19.
Rödhöön 4 === Rödö utanför Svartisen vid polcirkeln.
Röörstad 21 i Sörfolden.
Rötangen 6 = Rotangens Fiord, Dok. Saml. II 472.

Silberjokka 7 = Silbojokk.
Sitowibmi 11 = skogstrakten kring Situojoure och -ädno midt på 13.
Sjona 7 i NV på J16.
Skagen 7 på Melöen i V på J14.
Skilladside 6 betyder ”Skellefteå-byn”.
Skotsfjorden 7 midt på Kil.
Snark 18 = ?
Sniwerip 14, jfr Sneskaret, Helland, Beskriv, över Nordl. Amt IV 440.
SollojokJca 7 = Saulo-Jok, Dok. Saml. II 475.
Songamotlm 3 = Songamuotka, 6 SO.
Soullö Värre 7 = Saulo, Dok. Saml. II 474.
Svinvær 7 i SO på 114.
Sölfberget 6 = Silbakvare SO om Kerkevare midt på 12.
Sölfbjerg 7 = Silbojokk.
Söraksund 6, jfr Sörvaag, L10 SV.
Sörhytterne 7 = Silbojokk.
Sörsela 7 = Sorsele.
Tarnsiön 12 = Darbmosjön, 39 NO, 40 NV.
Tiggevareside = Jukkasjärvi Öfverby, Dok. Saml. II 508.
Tiorda 14, se Kiorta.
Tornesjaure 6 — Torneträsk.
Troiliden 25 = Troaalien vid Beierelven i N på K14.
Wardufället 15 i NV på 40.
Velfjorden 7 på 118.
Voullside 6 « Jukkasjärvi Nederby, Dok. Saml II 508.
Wälmsjaur 18 — Vuvossjön, 33 N.
Wästre Borgfället 12, se Börjefjeld, Dok. Saml II 440.
Ziorreside 6, jfr? Tiorrofiell, Dok. Saml. II 485.
Zirgasside 6 = Sirkasbyn i Jokkmokk.

Sakregister, Flyttningarnas omfattning-, art och orsaker.

Allmänna uppgifter.

1717: 6, 7; 1753: 15 ff.

Åsele lappmark.

Åselelappar ha skatteland i Norge, 1733: 11; 1739: 12; 1753: 15.

En Åselelapp vill beta sina renar äfven inom Norge, 1762: 19.

Norska lappar flytta till Sverige, 1753: 15.

Allmännare uppgifter, 1717: 7 f.; 1739: 12; 1744: 13; 1753: 15.

Ume eller Lycksele lappmark.

Vapstenlappar vistas i Norge under sommaren, början af 1700-talet: 5, 6, 8; 1753: 16;

1759: 18; ha skatteland i Norge, 1753: 16.

Ranbylappar vistas i Norge under sommaren, början af 1700-talet: 8; 1745: 14; 1753: 16; 1756: 18; 1757: 18 f.; 1787: 22; 1801: 27; ha skatteland i Norge, 1753: 16.

Granbylappar vistas i Norge under sommaren, 1753: 16; 1791: 23; 1801: 27.

Norska lappar flytta till Sverige, 1753: 15.

Allmännare uppgifter, 1717: 7 f.; 1753: 16.

Pite lappmark.

Arjeplogslappar vistas i Norge under sommaren, 1682: 4 (Rödö); 1698: 4; 1702: 4; 1710: 5; 1712: 5; 1721: 8; 1729: 9; 1730: 10; 1759: 19; 1797: 25.

Södervästerbylapparna ha inga vår- och höstmarker i Sverige 1759: 19; ha intet land i Sverige, 1721: 8; 1729: 9.

Fjällappar ligga på skogslappars land på vintern, 1712: 5; (1721: 8; 1729: 9).

Allmännare uppgifter, 1717: 6 ff.

Lule lappmark.

Jokkmokkslappar vistas i Norge under sommaren, 1724: 8; 1733: 11; 1749: 14; 1753: 17; 1757: 18; (1764: 19 f.); 1770: 20, 21; 1786: 23; 1797: 26.

Gellivarelappar vistas i Norge under sommaren, 1740: 12; 1741: 13; 1748: 14; 1753: 17; 1767: 20; 1770: 21.

Norska lappar flytta till Sverige, 1730: 10.

Allmännare uppgifter, 1717: 6 ff.: 1753: 17; 1764: 19 f.; 1770: 21.

Torne lappmark.

Jukkasjärvilappar vistas i Norge under sommaren, 1727: 9; 1753: 17; 1786: 23.
Enontekislappar vistas i Norge under sommaren, 1771: 21 f.; 1789: 24; 1832: 28.
Norska lappar flytta till Sverige, 1727: 9; 1753: 17.
En norsk (f. d. svensk?) bofast lapp blir svensk fjällapp, 1730: 9.
Lappar i Norge ha flyttat dit från Torne lappmark, 1674: 4.
Suondavara bys östgräns, 1584: 3.
Allmännare uppgifter, 1717: 6 ff.; 1753: 17.

Flyttningarnas orsaker.

Åsele lappmark — Norge, 1753: 15.
Lycksele lappmark — Norge, 1753: 16.
Lule lappmark — Norge, 1753: 17.
Torne lappmark — Norge, 1753: 17. I allmänhet, 1717: 8.

Flyttningarna från Sverige till Norge anses nödvändiga.

Ume lappmark, 1753: 16.
Lule lappmark, 1753: 17.
Torne lappmark, 1753: 17.

Svenska fjällappar idka fiske i Norge.

Jukkasjärvi, 1753: 17.
Allmännare uppgifter, 1717: 8.

Flyttningstid.

Våren.

Ume lappmark, början af 1700-talet: 6; 1745: 14; 1756: 18; 1757: 18.
Pite lappmark, 1729: 9; 1759: 19.
Lule lappmark, 1749: 14. Enontekis, 1771: 21 f.

Hösten.

Ume lappmark, början af 1700-talet: 6; 1756: 18; 1757: 18 f.
Pite lappmark, 1682: 4; 1698: 4; 1702: 4; 1759: 19.
Lule lappmark, 1733: 11; 1749: 14; 1786: 23. Jukkasjärvi, 1786: 23.

Skador, som lapparnas renar göra de bofaste.

Lyngen, 1789: 24.

Lappar, som skatta till båda rikena.

Åsele lappmark, 1733: 11; 1739: 12; 1744: 13.

Ume lappmark, 1714: 5; 1753: 16.
Pite lappmark, 1645: 3; 1797: 25 f.
Lule lappmark, 1797: 26.
Torne lappmark, 1727: 9.